

والدین، یار کمکی دانش آموز برای تقلب

بخش اول، والدین

ایوب ذاکری

کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی

دانش‌آموزان صرفاً به دلیل ضعف درسی به تقلب اقدام نمی‌کنند، بلکه به دلیل نداشتن اعتمادبه‌نفس و نیاز به همراهی با دیگران به چنین کاری دست می‌زنند.

تقلب در واقع به معنی ارائه چیزی بیش از میزان واقعی آن است و به منظور گرفتن نمره بیشتر از سعی یا توان انجام می‌شود. در واقع شخص از خود و قابلیت‌هایش راضی نیست. دانش‌آموز خود را نپذیرفته است یا باور ندارد و در شرایطی حاضر است پاسخی که می‌نویسد با دوستش یکی باشد. حتی اگر مطمئن نباشد دوستش هم پاسخ صحیح را بداند. فقط به همراهی و هماهنگی با فرد دیگری نیاز دارد. این احساس را می‌توان به نوعی به احساس نبود امنیت نیز تعبیر کرد. از دیگر عوامل این ناهنجاری و تقلب برای دانش‌آموزان، ترس از نمره کم به دلیل ترس از سرزنش والدین است. برخی از والدین به جای دانش‌آموزانشان، صرفاً به نمرات وی تکیه می‌کنند و چنانچه او نمره ممتاز یا قابل قبولی نگیرد، مرتب او را با دیگر دانش‌آموزان مقایسه و سرزنش می‌کنند. از آنجا که همه انسان‌ها نیاز دارند پذیرفته شوند، دانش‌آموز به منظور فرار از سرزنش، تمام سعی خود را به جای درس خواندن معطوف شیوه‌های گوناگون تقلب می‌کند تا به هر قیمتی که شده است، نمره بالاتری کسب کند. به عبارت دیگر، برای او مهم نیست این نمره در واقع به او متعلق نیست، بلکه قصد دارد به والدین و اطرافیان نشان دهد قابلیت‌های قابل تحسین و تمجیدی دارد.

والدین باید به نکته بالا توجه داشته باشند و با سرزنش دانش‌آموز و مقایسه او با دیگران به خاطر نمراتش، او را به انجام تقلب مجبور نکنند. با تشویق دانش‌آموز در امتحاناتی که نمرات قابل قبولی می‌آورند، قدم‌به‌قدم در کسب اعتمادبه‌نفس به او برای کسب موفقیت به پیش برویم.

نظریه‌های رفتاری و تقلب دانش‌آموز

- رفتار توسط پیامدهایش شکل می‌گیرد و حفظ می‌شود: اگر پیامد برخوردار مدیر و معلم خاموشی رفتار دانش‌آموز

این روزها تعداد زیادی از والدین بار مسئولیت کلاسی دانش‌آموز را به دوش می‌کشند. این رفتار منجر می‌شود دانش‌آموز در مورد درس و تکالیف کمتر احساس مسئولیت کند. دانش‌آموزان باید بتوانند در هر دوره‌ای از زندگی مسئولیت‌هایی را که به عهده‌شان است به خوبی انجام دهند و در مواجهه با هر موقعیت و بحرانی گلیم خود را از آب بیرون بکشند.

والدین باید این نکته را در نظر داشته باشند که از فرزند خود توقع غیرواقعی نداشته باشند. فشار بیش از حد والدین و خواسته‌های نابجای آن‌ها می‌تواند دانش‌آموز را به انجام تقلب متمایل کند. متأسفانه تعداد زیادی از والدین که نتوانسته‌اند به خواسته‌ها و آرزوهای خود برسند، از کودکی به‌طور ناخودآگاه یا حتی خودآگاه این آرزوها را به کودکان خود تحمیل می‌کنند. این امر می‌تواند به اضطراب شدید برای دانش‌آموز منجر شود، درحالی‌که دانش‌آموز مثلاً به رشته پزشکی تمایلی ندارد. فشار والدین و سخت‌گیری‌های آن‌ها و اضطرابی که والدین خودشان برای رساندن فرزندانشان به اهداف دلخواه آنان دارند، می‌تواند نقطه شروعی برای تقلب دانش‌آموز باشد.

برخی والدین به دلیل اضطراب، وسواس یا کنترل‌گری خود اجازه تجربه مسئولیت‌پذیری کودک را در مراحل رشد به او نمی‌دهند، تمامی کارها را خودشان انجام می‌دهند و پس از رسیدن کودک به سنین نوجوانی با نوجوانی بی‌مسئولیت مواجه می‌شوند. عبور از مرحله کودکی و نوجوانی که مراحل وابستگی به خانواده است و رسیدن به مرحله استقلال فردی از طریق پذیرش تدریجی اتفاق می‌افتد. والدین باید برای فرزندان خود اعمال محدودیت به شیوه سالم و با گفت‌وگو (نه شیوه کنترل‌گری، ارباب، تنبیه و سرزنش کردن) را در نظر داشته باشند و این گونه به او پیامدهای رفتارش را گوشزد کنند تا او متوجه شود انجام‌دادن کارها و وظایف محول بر او چه برایش پیامدهایی خواهد داشت.

- بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهند، بسیاری از

برای رفع عوامل خانوادگی، در جلسات آموزش خانواده و روش‌های فرزندپروری، می‌توان به این موارد اشاره کرد:

۱. خانواده باید به تلاش فرزند خود توجه کند، نه به نتیجه به‌دست‌آمده. به این صورت روحیه تلاشگری را در او تقویت کند.
۲. از مقایسه کردن او با دیگر دوستان و همسالان بپرهیزند و فرزند خود را طبق استعدادهای منحصر به فرد خودش بپذیرد.
۳. فرزند خود را بدون قید و شرط دوست داشته باشند؛ نه صرفاً در صورت کسب موفقیت و نمره عالی.
۴. موقعیت مناسب، هم از لحاظ مکان و هم از لحاظ روانی، برای مطالعه و درس خواندن برای او ایجاد کنند.
۵. در صورتی که فرزندشان در یادگیری مشکل دارد، با آموزش‌های مناسب به او آموزش دهند.
۶. قانون‌پذیری را به خانواده آموزش دهیم تا با فرزند خود تمرین کنند.
۷. استعدادها و توانایی فرزندشان را بشناسند و با کوچک‌ترین موفقیت‌ها او را تشویق کنند تا بتواند خودش را باور کند.

توصیه‌هایی برای رفع عوامل مربوط به مدرسه و معلم:

۱. معلم‌ها مانع از رقابت‌های ناسالم در دانش‌آموزان شوند؛
۲. بر یادگیری تأکید داشته باشند، نه بر نمرات امتحانات؛
۳. نتیجه را به‌صورت کیفی و در طول سال به دانش‌آموز اعلام کنند، نه صرفاً طبق برگه‌های امتحان؛
۴. موفقیت‌های کوچک دانش‌آموزان دیده شود و در جمع تشویق شوند؛
۵. در جمع کلاسی از دانش‌آموزان انتقادهای ناسالم نکنند.

باشد و تقویت نشود، رفتار خاموش می‌شود. بنابراین، برای تغییر رفتار بهتر است از روش‌های زیر استفاده شود:

– **یادگیری تقلیدی (سرمشق دهی):** رفتار مطلوب با الگوی مناسب آموخته شود.

– **یادگیری شناختی:** رفتار جدید از طریق ایفای نقش، مرور ذهنی و آموزش‌های کلامی و تقویت‌کننده‌ها آموخته شود.

– دخالت دادن ملاک‌های سنجش غیر از آزمون نمره‌ای مانند ارزیابی عملکردی، مشارکت فعالانه در کلاس، تقویت خودپنداره مثبت دانش‌آموز، ارزشیابی توصیفی؛

– **یادگیری مشاهده‌ای:** الگوی مناسب رفتاری برای فرزندان بودن، چرا که فرزندان از طریق واکنش والدین نسبت به انجام یا حذف یک رفتار از طریق مشاهده عمل می‌کنند؛ – استفاده از تقویت‌کننده مثبت و منفی برای افزایش یا کاهش رفتار؛

– مقایسه نکردن فرزند با همسالان؛

– بالابردن عزت‌نفس فرزند؛

– دادن اطمینان و امنیت روانی به فرزند، حتی اگر در آزمون نمره کم کسب کند؛

– ایجاد نگرش مثبت به زندگی و حس امیدواری؛

– ایجاد رابطه مؤثر با فرزند.

بنابراین، والدین لازم است قبل از هر چیز بر اساس نظریه **بندورا** خود الگوی خوبی برای فرزندان باشند و مثلاً در رعایت مقررات راهنمایی و رانندگی دقت کنند فرزندان آن‌ها نیز بر اساس یادگیری مشاهده‌ای یاد بگیرند، رفتارهای مطلوبی انجام دهند و به تقلب یا هر رفتار غیراخلاقی حاضر نشوند. همچنین والدین با تقویت نکردن رفتار دانش‌آموز (تقلب)، می‌توانند رفتار وی را خاموش کنند.

(بر اساس رویکرد رفتارگرایی) انسان باید با پیامد رفتار نادرستش روبه‌رو شود. به گفته **جان لاک**، بهترین تنبیه «تأییدنکردن» است. (به‌خصوص اگر اولین بار است این خطا را انجام می‌دهد). معلم می‌تواند نمره او را حذف کند و منظور نکند و علت حذف نمره را به او توضیح دهد.

سپس مشاور مدرسه در گفت‌وگویی همدلانه علت این خطا را جویا شود و با هم‌فکری دانش‌آموز در صدد رفع مشکل برآید. مشکل می‌تواند یادنگرفتن درس به علت تدریس ضعیف معلم یا نداشتن مطالعه کافی، یا ضعف مهارت صحیح مطالعه و یادگیری یا مشکلات فردی، خانوادگی، نداشتن انگیزه کافی برای مطالعه یا ادامه تحصیل باشد که با شیوه حل مسئله یا آموزش مهارت‌های لازم، برای بهبود وضع موجود اقداماتی صورت می‌گیرد و دانش‌آموز آماده می‌شود در آزمون‌های بعدی خطای گذشته را جبران کند و در صورت انتخاب راه درست، تشویق می‌شود.